

**İNGİLTERE’NİN SÖMÜRGELERİNDEN “GALLER”İN 19. YÜZYILDAKİ
DURUMU**

*Elif ŞAHAN
**Dilek ŞAHİN
***Esra ASLAN
****İsmet GÜNEŞ
*****Derya BOSTANCI
*****Ahmet Baranalp YÜCEL

Makale Türü : Araştırma Makalesi
Makale Gönderme Tarihi :18.12.2023
Makale Kabul Tarihi :22.01.2024
Atıf Bilgisi:

Elif Şahan, Dilek Şahin, Esra Aslan, İsmet Güneş, Derya Bostancı, Ahmet Baranalp Yücel, “İngiltere’nin Sömürgelerinden “Galler”İN 19. Yüzyıldaki Durumu”, *International Journal Of Eastern Mediterranean Studies*, Year: 2, Vol: 2, Issue: 1, 2024, ss. 366-383.

Özet

19. Yüzyılda İngiltere bir yüzyıl önce başlatmış olduğu sanayileşmenin ürünlerini satacak pazarlar oluşturmaya çalışmaktaydı. Bu pazarlar genel olarak kendi dominyonlarından ve bağlaşıklık devletler üzerinden geliştiriliyordu. Bu bağlamda ilk pazarlardan biri olan Galler de diğer vasal eyaletler gibi İngiliz hegemonyasının pazarı olmaktan kurtulamadı. Ancak bu pazar olma serüveni kısa zamanda Gallerde de yeni bir sanayileşmenin yolunu açmıştır.

Bu makalede Galerın İngiltere’deki diğer dominyonlar arasında sanayileşmede uyguladığı reform ve yöntemler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Galler, İngiltere, Sanayi, Pazar, Sömürü

Abstract

In the 19th century, England was trying to create markets to sell the products of the industrialization it had started a century before. These markets were generally developed through their own dominions and allied states. In this context, Wales, one of the first markets, could not avoid being the market of British hegemony, like other vassal states. However, this adventure of becoming a market soon paved the way for a new industrialization in Wales.

This article focuses on the reforms and methods implemented by Galer in industrialization among other dominions in England.

Key Words: Wales, England, Industry, Market, Exploitation

---

* Müdür, Şehit Gülşah Güler Anaokulu, elif_89_80@hotmail.com, Orcid no: 0009-0005-1715-6233

** Müdür yardımcısı, Narlıca zeytin dalı ilkokulu, dilek2390@hotmail.com, Orcid no: 0009-0005-8133-0275

*** Müdür yardımcısı, Cemil Şükrü Çolakoğlu İlkokulu, esraaslan3127@gmail.com, Orcid no: 0009-0007-4273-1054

**** Müdür yardımcısı, Mahmut Fehime Güleç Ortaokulu, ismetgunes001@gmail.com, Orcid no: 0009-0008-4310-2062

***** Müdür Yardımcısı, Çökek İlkokulu, deryam111@hotmail.com, Orcid: 0009-0000-2212-6403

***** Öğrenci, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, baranalpp28@gmail.com, Orcid no: 0000-0003-3841-7699

Giriş

Birleşik Krallık'taki tüm uluslar arasında Galler, herhangi bir anlamda en yenisidir. 1536 Birlik Yasası'nın ardından Galler, ulus olmanın süslerini etkili bir şekilde kaybetti ve ulusal farklılık dürtüsü ancak on dokuzuncu yüzyılın ortalarında yeniden keşfedildi. O zaman bile, birçok çağdaşı Galler'in gerçekten var olduğuna ikna etmeye ihtiyaç duyuyordu: 1880'lerin sonlarına doğru, St Davids'in bir Anglikan piskoposu Galler'den 'coğrafi bir ifadeden biraz daha fazlası' olarak söz edebiliyordu, oysa Britannica Ansiklopedisi'nin bundan habersiz olduğu biliniyordu. Prensliğin ulusal statü iddiaları: 'Galler için', okuyucularına yumuşak bir tavırla 'İngiltere'ye bakın' tavsiyesinde bulundu¹.

Galler'in ulusluğu, İskoçya ve İrlanda'nınkinden daha yeni bir kökene sahip olduğundan, modern Galler geçmişine ilişkin çalışmaların aynı zamanda biraz daha modern bir meşguliyet olması belki de şaşırtıcı değildir. 1939'dan önceki birkaç öncü girişime rağmen, tarihçiler ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra on dokuzuncu yüzyılı yeniden incelemeye başladılar ve 1960'lara kadar bu döneme sistematik bir ilgi gösterilmedi. O dönemin entelektüel iklimi - "aşağıdan tarih" yönündeki keskin çağrıyla birlikte - belki de disiplinin kurucu babaları tarafından dayatılan popülist bakış açısını açıklıyor. Eğer, Gwyn Williams'ın 1966'da şikayet ettiği gibi, 'geleneksel Gal tarihinin çoğu, Gallilerin dışarıda bırakıldığı Galler tarihiyse', o zaman 'Galli'yi 'kendi' tarihlerine geri yazmak açıkça bilim adamlarının işiydi.² Bu çabanın öznesi kimlerin olması gerektiğini belirlemek zor bir iş değildi: 'sıradan' insanlardı. Endüstriyel Güney Galler'in bir ürünü olan Williams'ın kendisi, profesyonel görevini 'halkın hatırası' olarak görüyordu ve diğerleri de kendilerini tebaalarıyla aynı derecede yakından tanımlıyordu. Montgomeryshire'lı bir tarım işçisinin oğlu olan David Jones'un Rebecca Ayaklanmaları hakkındaki çalışmasında açıkça belirttiği gibi: 'Ayaklanmalar her Galli erkek ve kadının tarihinin bir parçasıdır. Yakın zamanlara kadar bu topraklarda yaşıyorduk ve bu topraklardan uzaklaştırılma süreci sancılı bir süreçti³. Tarihçi ve tebaası bu kraliyet dışı "biz"de eşit ortaklardı: Galler tarihi halkın tarihi olacaktı.

Ancak uygulayıcılarının ideolojik yatkınlığı, modern Galler tarih yazımının bakış

---

¹ Matthew Cragoe, "Wales", Chris Williams, *A Companion To Nineteenth Century Britain*, USA 2004, p. 540-553.

² Cragoe, "Wales", s. 521; G. A. Williams, 'The Merthyr of Dic Penderyn', in G. Williams, ed., *Merthyr Politics: The Making of a Working-Class Tradition* (Cardiff, 1966), pp. 26-7.

³ D. J. V. Jones, *Rebecca's Children: A Study of Rural Society, Crime, and Protest* (Oxford, 1989), p. vi.

açısına bir gerekçe sunsa da, her şeyi açıklamıyor. Bu bölüm, bu tarihin üzerinde yoğunlaştığı "Galli halkının", Gal "ulusunun" 1860'ların ortalarında yeniden keşfedildiği zamandan kalma, daha farklı, "milliyetçi" bir soya sahip olduğunu öne sürecektir. Bu sürecin bir parçası olarak, kimin Galler 'ulusunun' bir parçası olarak kabul edilip kimin edilmeyeceğini tam olarak belirlemek gerekiyordu. Yirminci yüzyıl tarihçileri Gal halkının tarihinin taslağını çıkarmaya giriştiklerinde, farkında olmadan eski portrenin yeninin ana hatlarını belirlemesine izin verdiler. Sonuç olarak, Galler geçmişine ilişkin modern yorumlar, orijinal Galler ulusunu tanımlamaya dahil olanların gündemlerine büyük ölçüde borçludur. Melez sosyalist ve milliyetçi kimlikleriyle Galler halkının tarihine odaklanmanın, Galler tarihi anlayışımızı ne ölçüde etkilediği, sırasıyla siyasi ve sosyal tarih incelenerek değerlendirilecektir⁴.

Ondokuzuncu Yüzyılın Getirdikleri

Galler'e ilişkin modern bilimin kökenleri, 'Galler'in ne olduğuna ilişkin modern tanımların güncel hale geldiği on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar uzanmaktadır. On sekizinci yüzyılın sonlarında 'Galler'in Britanya bağlamında pek bir anlamı yoktu. Ülkenin kendine özgü hiçbir siyasi kurumu yoktu (Büyük Oturumlar Mahkemesi bir yana ve bu 1830'da kaldırıldı) ve tüm idari amaçlar açısından İngiltere'nin bir uzantısıydı. Coğrafi olarak Galler uzak ve fakir kaldı, iç iletişim zordu ve bu on üç ilçenin çözülmez bir 'ulusal' bağ paylaştığına dair pek bir fikir yoktu. Esas olarak yoksul sınıflar tarafından konuşulan farklı bir dil, Galler'in tek ayırt edici özelliği⁵.

Bu nedenle çağdaşları 'Galler'den söz ettiğinde bu herhangi bir siyasi yankı uyandıran bir terim değildi. Bunun yerine, kelime bir dizi romantik çağrışımı çağrıştırıyordu: kırsal kesimin vahşi, evcilleştirilmemiş doğası; insanların masum çocuksu doğası; dilin antikliği. Galler uzun zaman önce, romantikleştirilmiş uzak bir geçmişte yaşanmış bir olaydı. Galler'in "tarihsel" anlatımları ozanlara, druidlere ve Antik Britanyalıya odaklanıyordu; Anglikan din adamları ve bu tür antika fantezilerini destekleyen Leydi Llanover gibi eğitilmiş aristokratlar, etraflarındaki gerçeklikle giderek daha fazla uyumsuzlaşan homojen, kırsal bir topluluk görüşünü savundular⁶.

On dokuzuncu yüzyılın başlarında Galler iki kat bir devrim yaşadı. Bunlardan ilki,

---

⁴ Cragoe, "Wales", s. 522.

⁵ Cragoe, "Wales", s. 522.

⁶ P. Morgan, 'The hunt for the Welsh past in the golden age', in E. Hobsbawm and T. Ranger, eds, *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1983).

modern Galler ile modern öncesi Galler arasındaki ayırım çizgisini belirleyen şeydi, sanayileşme. Demir endüstrisi güneydoğu Galler'i dönüştürerek ticarete, iletişimde ve yerleşim modellerinde devrim yarattı: Merthyr'in nüfusu sadece elli yıl içinde altı kat arttı; kasaba 1801'de yaklaşık 8.000 kişiden oluşan uçsuz bucaksız ve tutarsız bir nüfus kitlesine dönüştü. Elli yıl sonra yaklaşık 50.000 kişi. İkinci devrim prensliğinin her yerindeki insanları etkiledi. On sekizinci yüzyılın sonlarında ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında, Galler'deki birçok insan, gelişen şapel hareketinin hizmetlerinde Anglikan kilisesinin ihmalinden sığındı. On dokuzuncu yüzyılın başlarında Kalvinist Metodistler, Baptistler ve Bağımsızlar ile bir tür "üçlü ittifak" oluşturacak şekilde Anglikan kilisesinden ayrılmışlardı. Sanayileşme ve dini canlanmanın ortak etkisi altında yeniden şekillenen Galler'deki sıradan insanların yaşamları, antika meraklılarının cennet gibi düşüncelerine çok az benziyordu: Galli insanlar yeniden tanımlanmaya hazırды⁷.

Bu yeniden tanımlamayı hızlandıran katalizör belki de ironik bir şekilde dışsal bir faktördü. 1846'da hükümet, prenslikteki eğitim durumunu incelemek için bir kraliyet komisyonu atadı; Ülkenin güney kesiminin son on yılda iki yüksek profilli karışıklığa tanık olduğu gerçeğini göz önünde bulundurdu: 1839'da Newport'ta Chartist ayaklanması ve 1842-3'te Batı Galler'i neredeyse anarşiye indiren Rebecca Ayaklanmaları. Ayrıca halkın ahlakı hakkında yorum yapma talimatı verilen komisyon üyeleri son derece eleştirel bir rapor hazırladılar. Kadınları iffetsizlikle, erkekleri yalan söylemekle ve aldatmakla, toplumu ise içler acısı bir geri kalmışlıkla suçladılar. Sebeplere gelince, Gal dili ve muhalefetin yaygınlığı öne çıkarıldı: İddiaya göre bunlar, insanları (İngilizleştirilmiş) sosyal üstleriyle sağlıklı ilişkilerden mahrum bırakıyor ve onları Galce'ye hakim olan dini tartışmalar dışında herhangi bir şeyden habersiz tutuyordu. - dil basını. Kısacası rapor, Galler'deki sıradan insanların kültürel yaşamındaki iki temel unsura saldırıyordu: dinleri ve dilleri⁸.

Raporun yayımlanmasının ertesi sabahı, prenslikteki insanların uyanıp kendilerinin yeni ve şimdiye kadar hiç şüphelenilmemiş bir şekilde "Galli" olduklarını keşfettiklerini söylemek abartı olur. Ancak raporun ortaya çıkışından sonraki yirmi yıl içinde, Galli sanatçı ve düşünürlerin komisyon üyelerinin gündeme getirdiği sorunlarla uzun süreli meşguliyeti, Galli halkının yeni bir kimlik oluşturmasına yardımcı oldu⁹. Bu yeniden tanımlamanın ölçeği

---

⁷ Cragoe, "Wales", s. 522.

⁸ Cragoe, "Wales", s. 523.

⁹ P. Morgan, 'Early Victorian Wales and its crisis of identity', in L. Brockliss and D. Eastwood, eds, *A Union of Multiple Identities: The British Isles, c.1750-1850* (Manchester, 1997).

ve bunun üzerindeki etkisi Komisyon üyelerinin raporundaki bu durum en açık şekilde Henry Richard gibi bir adamın çalışmalarında görülebilir. Richard, Londra'da yaşayan ve Barış Derneği'nin sekreteri olarak görev yapan İngiliz radikal çevrelerinde dikkate değer bir figürdü. Ancak o aynı zamanda bir Galliydi ve anadili olarak konuşan ve atanmış bir Bağımsız bakan olarak, komisyon üyelerinin kendi vatandaşlarına yönelik eleştirilerine kızmıştı. Öfkesi, bir İngiliz gazetesi olan Morning Star'a yazdığı ve onların en kötü suçlamalarını çürütmeye çalıştığı bir dizi mektupta çıkış yolu buldu¹⁰.

Richard, Gallilerin, komisyon üyelerinin sunduğu görüşe taban tabana zıt bir görüşünü sundu. Komiserler muhalefetin ve Gal dilinin yaygınlığını olumsuz bir şekilde yorumlarken, Richard'ın gözünde bunlar Gal ahlakının ve dehasının başa çıkma taşlarıydı. Prenslikte ciddi suçların olmayışı şapelin ahlaki öğretilerine atfedilebilirken, gelişen Galce basını ve eisteddfod hareketi halkın yüksek kültürlü eğlencelere olan güçlü ilgisinin göstergeleriydi. Galliler, komisyon üyelerinin öne sürdüğü gibi geri ve ahlaksız olmak bir yana, sadık, terbiyeli, kültürlü ve çalışkan insanlardı. Ortak ahlaki anlayışları, hem papazları hem de cemaatleri birbirine bağladı ve onlara kolektif bir kimlik kazandırdı: Onlar 'sizdik', Alman Volk'una benzer bir şeydi, masum¹¹.

Richard, eğer Galler'de kötülük varsa bunun Wein'ler arasında değil, onların sözde üstünleri olan aristokrasi ve din adamları arasında bulunacağı konusunda ısrar ediyordu. İlkinin halktan yabancılaştığını, anadilini terk ettiğini ve yüzlerini halkın kendi dini olan Uyumsuzluğa çevirdiğini ileri sürdü. Boş kiliselerin ve dolu şapellerin görüntüsünden rahatsız olan aristokrasinin yaratıkları, halkın yeminli düşmanları haline gelmişti. Bu yabancılaşma çeşitli şekillerde kendini gösterdi. Ani kira artışları ve keyfi tahliye (özellikle de 1859'da Merioneth'te kanıtlandığı gibi, seçim zamanında ev sahibinin talimatlarına uymamaya cesaret eden kiracıların) werin'in günlük deneyimi olarak temsil ediliyordu. Ancak halka yabancılaşmalarının bir başka tezahürü, 1847'de komisyon üyelerine Galler ahlakı ve görgü kuralları hakkında verilen düşmanca ifadelerdi. Bu, aristokrasinin ve din adamlarının halkın dostu olmadığını kesin olarak kanıtladı; aslında onlar, halkın dostu olmayan her şeye karşı çıktılar. Galli halkını tanımladı. Galli insanlar Galce konuşup şapellerde ibadet ederken, aristokrasi ve din adamları kilisede İngilizce konuşmaya ve ibadet etmeye özen gösteriyorlardı¹².

---

¹⁰ Cragoe, "Wales", s. 523.

¹¹ Cragoe, "Wales", s. 523.

¹² Cragoe, "Wales", s. 524.

Aslında Richard'ın çalışması, Gal 'ulusunun' üyesi sayılacak olanların (Galce konuşan, Konformist olmayanlar) ve kabul edilmeyenlerin (toprak sahibi, Anglikan aristokrasisi) kültürel niteliklerini şematize ediyordu. 'Galli' olmanın ne anlama geldiğini yeniden tanımlama süreci -entelektüel düzeyde- Richard'ın mektuplarının tek ciltlik bir baskı olarak yayınlandığı 1867 yılına gelindiğinde tamamlandı. Ve Galli tarih yazımının yıllıklarında bu entelektüel devrimin Sanayi Devrimi'nden daha önemli bir dönüm noktası olduğu tartışılabilir. O zamandan beri tarihçilerin ilgisini çeken şey, genel olarak 'Galler' olarak bilinen coğrafi bölgedeki olayların tarihi değil, 'Galli' halkını etkileyen olay ve temaların tarihi olmuştur. Başka bir deyişle 'Galler' tarihi, Richard'ın ortaya koyduğu parametreleri izlemiş ve 'Galler' tarihine kimin ve neyin dahil edilmeye değer olduğuna ilişkin bir dizi kültürel kararı yansıtmıştır¹³.

Siyasi Tarih

Önceki bölümde tartışılan 'Galler' modelinin etkisi belki de hiçbir yerde siyasi tarih alanında olduğu kadar açıkça görülemez. Konunun yalnızca Richard'ın fikirlerinin rol oynadığı ilk seçim olan 1868 Genel Seçimi'nden itibaren sürekli olarak ele alınması ve bundan sonra dikkatin yalnızca Richard'ın doğal siyasi evi olarak tanımladığı Liberal partinin işlerine odaklanması gerçeği. 'Galli halkı', kimin ve neyin 'Galli' olarak anlaşılabilceğine dair on dokuzuncu yüzyıldaki tartışmaların açık bir yankısını akla getiriyor¹⁴.

On dokuzuncu yüzyıl Galler tarihiyle ilgili diğer bilim alanlarında olduğu gibi, siyasete olan ilgi de 1950'lerde ve 1960'larda uyandı. 1930'larda bazı öncü çabalar vardı: R. T. Jenkins, Galler milliyetçiliğinin yükselişine ilişkin yarım yamalak bir açıklama yaptı ve Thomas Evans'ın Modern Galler Politikasının Arka Planı ilginç bilgiler sundu; ancak büyük emlak koleksiyonlarının çok azı henüz açıktı. Kamuoyuna sunduğu için birincil materyali olarak büyük ölçüde gazete hesaplarına güvenmek zorunda kaldı.¹⁵ David Williams, Newport ayaklanmasının yüzüncü yılını kutlamak için ünlü Çartist John Frost hakkında bir çalışma hazırlamıştır¹⁶. Ancak Williams, konusunu ele aldı ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında Galler'deki siyaset tarihi hakkında yalnızca genel bağlamsallaştırıcı yorumlar sundu.

1950'lerin sonlarından itibaren on dokuzuncu yüzyıl siyaseti Galli bilim adamlarının

---

¹³ Cragoe, "Wales", s. 524.

¹⁴ Cragoe, "Wales", s. 524.

¹⁵ R. T. Jenkins, 'The development of nationalism in Wales', *Sociological Review*, 27 (1935); T. Evans, *The Background to Modern Welsh Politics, 1789-1846* (Cardiff, 1936).

¹⁶ D. Williams, *John Frost: A Study in Chartism* (Cardiff, 1939).

dikkatini çekmeye başladı. Bu emeğin meyveleri, 1960'larda bir dizi son derece etkili makale ve monografide ortaya çıktı ve bunlar, bugün Galler siyasi tarihine ilişkin açıklamalar için çerçeve sağlamaya devam ediyor. Bu çalışmaların odak noktası, tahmin edilebileceği gibi "halk"tı ve ortaya çıkan tablo oldukça farklıydı. Halkın siyasetle meşguliyeti 1868'den önce kesintili olmuştu ve daha sonra her şeyi tüketen bir ilgi haline geldi ve Liberal partinin prenslikteki yüzyılın sonlarında yükselişine yükselişini körükledi¹⁷.

1966'da Gwyn Williams, on dokuzuncu yüzyılın başlarında Merthyr Tydfil'de siyaset üzerine yapılan bir dizi çalışmanın ilkinin yayınladı. 'Doğuştan radikal', Fransız Devrimi sırasında sadık bir cumhuriyetçi olan ve sonrasında doğrudan Çartizm'e ve ötesine taşınacak radikal bir geleneği sürdüren bir sınır kentsel topluluğunun ilgi çekici bir portresini çizdi¹⁸. Williams'a göre Galler'de 'Siyaset', kentsel bir olgu, yeni ortaya çıkan kentli işçi sınıfının mülkü¹⁹.

Merthyr Siyasi Birliği'nin 1832'deki programı gibi, her türlü ayrıcalığa karşı düşmanlığın ifadesini içeriyordu; yalnızca Tahıl Yasalarının yürürlükten kaldırılmasını, hem aşarın hem de köleliğin kaldırılmasını desteklemeye istekli adayları destekleyeceği ısrarıyla. ve mülkiyete yeni vergilerin uygulanması belirtildi. Buna karşılık, yüzyılın ilk yarısında kırsal kesim, genellikle "toprak ağalığının tuhaf yoğunlaşması" ile karakterize edilen, politik bir çorak araziydi. Burada hiçbir siyasi eylemin mümkün olmadığını yazdı: 'İtaat siyasetinin katıksız ağırlığı ve nüfuzu insanları yere çiviledi', bu da halk açısından siyasallaşmanın kendisinin 'kitlesele bir isyan gibi' olduğu anlamına geliyordu²⁰.

Williams'ın kırsal kesime ilişkin açıklaması Richard'a bir şeyler borçluysa da, geri kalanı doğrudan Marksist tarihin ana akımlarından geliyordu. Onun çalışması, Galler halkının siyasi katılımının bir aşamasının, yani 1839'da Newport'ta Chartist'in ayaklanmasının doruk noktası olarak hala kayıtlara geçen şeyin temel arka planını anlamının temelini attı. Ancak bu noktadan sonra, Williams'ın biraz üzülen açıkladığı gibi, yeni bir siyasi girişim ortaya çıktı. Uygunsuzluk ve saygınlık etrafında yoğunlaşan düzen, endüstriyel sınırın ateşli bağımsızlığıyla çelişen bir değerler kodu olarak kendini dayattı²¹.

Ieuan Gwynedd Jones'un çalışmalarının ana odağı Galler kırsalının tarihi olmuştur. Siyasi makalelerinin büyük bir kısmı, özellikle 1850'ler ve 1860'lar boyunca Merthyr,

---

¹⁷ Cragoe, "Wales", s. 524.

¹⁸ Williams, 'Merthyr of Dic Penderyn'.

¹⁹ Cragoe, "Wales", s. 524.

²⁰ G. A. Williams, *When Was Wales? A History of the Welsh* (London, 1985), pp. 198–9.

²¹ Cragoe, "Wales", s. 525.

Cardiganshire ve Merioneth ile ilgili seçim bölgesi temelli çalışmalar şeklini aldı, ancak aynı zamanda Kurtuluş Cemiyeti'nin Galler siyaseti üzerinde, devletin kuruluşunu ortadan kaldırmayı amaçlayan önemli etkisini de inceledi. Anglikan kilisesinin. Jones, 1850 ile 1870 arasındaki yılların kırsal kesimde işçi aristokrasisi ile daha büyük kiracı çiftçileri bir araya getiren yeni bir Galli orta sınıfının doğuşuna tanık olduğunu savundu. Şapellerde diyakon ve ihtiyar olarak zaten güçlü olan bu yerli elit, şimdi yeni bir faaliyet alanı buldu: siyaset. 1854'te 'bilgi üzerindeki vergiler'in kaldırılmasıyla dolaşıma giren birçok gazetenin köşeleri onlara açıldı ve Kurtuluş Cemiyeti'nin özellikle başvurduğu gruptu. Bu adamlar, "vaiz, üniversite hocası, şapel papazları - çoğunlukla olağanüstü yeteneklere sahip, eğitilmiş ve okuryazar adamlar" - "en yüksek anlamda zamanlarının yasa koyucularıydı". 1868'deki meşhur seçim, onların toprak ağası iktidarının gölgesinden çıkışlarına tanık oldu: O seçimlerdeki Liberal zaferler 'bunun kanıtıydı'. . . erkekler, geçmişte olduğu gibi, yönlendirmelerini efendilerinden alan topluluk unsurları olarak değil, birey olarak oy kullanmışlardı.²² Galler kırsalında bir devrim yaşanmıştı²³.

Jones'un bir orta sınıfın oluşumuyla ilgilendiği her ne kadar bu grubun "halkın" çıkarlarından ayrı hareket ettiğine dair hiçbir anlam yok: onlar eşitler arası primustu, onların mücadelesi halkın mücadelesiydi. Siyasette Liberal tarafta yer alan 'halkın' eylemlerinin Galler tarihini tanımladığı bir kez daha çarpıcıdır; elitlerin ve onların destekçilerinin tarihsel deneyimi, bu insanların prensliğin coğrafî sınırları içinde ikamet etmelerine rağmen aynı meşruiyete sahip değildir. Gerçekten de, Jones'un, 1859 seçimlerinden sonra Liberal oy kullanan kiracıların Tory ev sahipleri tarafından tahliye edildiği iddiasını inceleyen Merioneth siyaseti üzerine etkili çalışmasının tüm önermesi, seçkinlerin kontrolü yalnızca baskıcı araçlarla sürdürdüğü yönündeki Richard'cı düşüncüyü sürdürüyor. 'Halk', aksi yönde bir zorunluluk olmadığı sürece doğal olarak Liberallere oy verecektir²⁴.

Jones'un Galler toplumunda gelişen yeni Liberal güçlere ilişkin açıklaması, Kenneth O. Morgan'ın 1868 sonrası dönemi ele alan çalışmasının önemli bir ön bölümünü oluşturur. Bir dönemin veya konunun tarih yazımına bu kadar kapsamlı bir şekilde hakim olmak için çok az kitaba verilmiştir. Britanya Siyasetinde Galler vardır.²⁵ Yaklaşık kırk yıldır Viktorya dönemi Galler'inde siyaset üzerine standart çalışma olarak etkisini sürdürmüş ve üç baskıdan

---

²² I. G. Jones, *Explorations and Explanations: Essays in the Social History of Victorian Wales* (Llandysul, 1981), pp. 293, 296.

²³ Cragoe, "Wales", s. 526.

²⁴ Cragoe, "Wales", s. 524.

²⁵ K. O. Morgan, *Wales in British Politics, 1868–1922* (Cardiff, 1963).

geçmiştir; bu bir monografi için dikkate değer bir başarıdır. Başlıca odak noktası, Liberal partinin Galler'i fiilen tek partili bir devlete dönüştürdüğü 1880'den sonraki yıllardır. İlk bölümler, Galler'in Liberal radikalizme yönelik artan halk desteğine ve Merioneth (1859) ve Carmarthenshire, Cardiganshire ve Carnarvonshire'daki (1868) kötü şöhretli tahliyelerin etkisine dayanan arka planını inceliyor. Bu tahliyeler, Morgan'ın 1880'lerin başında meydana geldiğini ve daha sonra hızla ülke yönetimi talebine dönüştüğünü tespit ettiği "radikalizmden milliyetçiliğe" geçişi ateşledi. Sonuçta milliyetçi an geldi ve geçti: 1890'ların sonlarında Galler siyaseti yeni bir güçle, sosyalizmle ilgileniyordu. Morgan'ın kitabı, Liberal partinin Galler'deki İngiltere Kilisesi'ni ortadan kaldırma yönündeki uzun süredir aradığı hedefe ulaşmasıyla bitiyor, ancak -özellikle endüstriyel alanlarda- egemenliğini sürdürme becerisi giderek şüpheye düşüyor²⁶.

Morgan'ın açıklaması, doğası gereği Gwyn Williams ve Ieuan Gwynedd Jones'un daha epizodik çalışmalarının sağlayamayacağı türden zaman içinde sürekli bir analiz sağladı. Özellikle parlamenter siyasete ilişkin ayrıntılı yorumuna karşı çıkılamaz. Ancak onun Galler'deki 1867 sonrası liberalizm üzerine çalışması, tıpkı radikal Merthyr veya Merioneth'in huzursuz kırsalı hakkındaki analizler gibi, halkın Anglikan ve aristokrat düzenin otoritesine karşı meydan okumasına odaklanıyor. Bunun 'halkın' nasıl kendi kaderini kontrol etmeye geldiğinin bir anlatımı olduğu açıktır. Örneğin 1868'deki büyük Liberal zaferleri tartışırken Morgan, sonuçlara çok fazla anlam yüklemem konusunda uyarıyor. Geri dönenlerin çoğunun Anglikanlar ve toprak sahipleri olduğunu söylüyor: "Galler halkı temsil edilmeden kaldı."²⁷ Bu, Richard'ın daha önce ele alınan yorumlarının temelini oluşturan bir dizi söylenmemiş varsayımla dolu bir yorumdur. Her iki durumda da 'Galliler' elitlerin antitezi olarak sunuluyor²⁸.

Belki de 1960'larda ortaya konan siyasi tarih modeline karşı en önemli karşıtlık, David Howell'in Toprak ve Ondokuzuncu Yüzyıl Galler'deki İnsanlar adlı kitabı olmuştur; bu eser, ev sahibi ile kiracı arasındaki ilişkiye ilişkin hakim görüşe yönelik bir düzeltme sunmaktadır.²⁹ Howell şunu önerdi: ev sahipleri ile kiracılar arasındaki kötü hislerin çağdaş radikaller tarafından büyük ölçüde abartıldığını ve genel olarak kiracıların seçim zamanında toprak sahiplerinin yolundan gitmekten oldukça mutlu olduklarını ileri sürdü. Ve bu ilişkinin

---

²⁶ Cragoe, "Wales", s. 526.

²⁷ K. O. Morgan, *Rebirth of a Nation: Wales, 1880–1980* (Oxford, 1981), p. 12.

²⁸ Cragoe, "Wales", s. 526.

²⁹ W. Howell, *Land and People in Nineteenth-Century Wales* (London, 1977).

1868'de dini bir çizgide bozulduğuna dair kanıtlar olmasına rağmen, kiracılar üzerinde uygulanan tek baskının ev sahibi baskısı olmadığını, Konformist olmayan bakanların destekçilerini aynı şekilde "sürdüğüne" dair iyi belgelenmiş iddiaların bulunduğunu savundu. ev sahiplerinin her zaman yaptığı gibi³⁰. Howell'in çalışması bu nedenle Galler siyasetinin incelenmesi için çok daha üç boyutlu bir çerçeve ortaya koydu ve kiracı çiftçinin siyasi seçenekleri olan bir birey olarak resmini sundu - mülk veya şapel ve her ikisine de bağlı sonuçlar. Her ne kadar Howell'in çalışması, çoğu Galli tarihçinin beğenisine göre fazla "toprak sahibi yanlısı" olarak tanımlansa da, arazi mülklerinin siyasi rolüne ilişkin bulgularının etkisi, Cardiff ve Carmarthenshire üzerine yapılan çalışmalarda desteklenmiştir.³¹

Buna rağmen 1960'lı yılların tarihçileri tarafından oluşturulan tarih modeli, modern yorumlarda çok az nitelikte varlığını sürdürmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, "halk" üzerinde yoğunlaşılması kısmen bu nesildeki bilim adamlarının, Galli veya başka türlü, insanları kendi tarihlerine geri yazma kararlılığını yansıtıyor. Ancak mevcut model daha da ileri gidiyor gibi görünüyor, çünkü sadece "halkın" "içine" yazmakla kalmıyor, aynı zamanda rakiplerini de "dışlıyor". 1865 seçimlerine kadar düzenli olarak prenslikteki sandalyelerin çoğunluğunu almalarına rağmen, Galler'deki aristokrasi ve Muhafazakar parti hakkında çok az araştırma yapıldı. Bu ihmal, Galler'de tarih yazarların siyasi sola yönelme eğilimini yansıtabilir ancak aynı zamanda daha tarihyazımsal bir açıklamaya da uygun olabilir. Richard'ın 1860'larda savunduğu 'Galliler' modelini yansıttığı tartışılabilir. Hatırlanacağı üzere bu model, sadece "Galli halkından" (Galce konuşan, şapele giden, Liberal oy kullanan) biri olmanın ne anlama geldiğini tanımlamakla kalmadı, aynı zamanda bu kültürel nitelikleri paylaşmayanların Galce³².

Galler tarihi anlatısında aristokrasinin ve Muhafazakar partinin yokluğu, yalnızca 'halk'la ilgilenen bilim adamlarının çalışmalarında başka bir odak noktasına sahip oldukları gerçeğini değil, aynı zamanda bu grupların bazı eğlencelerde algılandığını da yansıtıyor olabilir. 'Galli' olmadığı için damental düzeydedir ve bu nedenle 'Galler' tarihinde yeri yoktur. Durum böyleyse, gelecek nesil Galli tarihçilerin görevi, Richard modelinin ne olduğunu kabul etmek (on dokuzuncu yüzyıl Galler'inde süregelen politikada bir kumar daha) ve siyasi modeli yeniden gözden geçirmek olacaktır. tüm tarafların iddialarını eşit bir şekilde dengeleyen bir

---

³⁰ Cragoe, "Wales", s. 526.

³¹ J. Davies, *Cardiff and the Marquesses of Bute* (Cardiff, 1981); M. Cragoe, *An Anglican Aristocracy: The Moral Economy of the Landed Estate in Carmarthenshire, 1832–95* (Oxford, 1996).

³² Cragoe, "Wales", s. 527.

hesap üretmek amacıyla prensliğin tarihi³³.

Gallerin Sosyal Tarih

Eğer siyasi tarihin modeli eski bir "Galli halkı" modelinin olası etkisini akla getiriyorsa, aynı şey sosyal tarih için de söylenebilir mi? Aslına bakılırsa, Galler araştırmalarının bu alanındaki bilimin kapsamı, siyasi tarih için geçerli olandan çok daha zengin ve çeşitlidir. Örneğin kırsal bölgenin tarihi üzerine mevcut literatürün incelenmesi, mevcut bilimsel bakış açılarının çokluğunu göstermek için kullanılabilir. Ancak sosyal tarih alanında bile, özellikle din tarihi olmak üzere 'Galli' modelinin etkisinin tespit edilebileceği alanların mevcut olduğu da ileri sürülecektir. Gal halkının Uygunsuzluk'a bağlılıklarıyla tanımlanmasına rağmen, şapellerin veya liderlerinin sosyal tarihine çok az bilimsel ilginin gösterilmesi paradoksaldır. Ancak bu bölüm, kırsal toplum üzerine araştırmalarına 1960'larda başlayan iki tarihinin görüşlerinin incelenmesiyle başlıyor: David Jones ve David Howell³⁴.

David Jones, Galler'deki en önde gelen suç tarihçisi ve aslında konuyla ilgili dünyanın önde gelen otoritelerinden biri oldu. Sayfalarına akın eden isyancıların, hırsızların, kaçak avcılarının ve diğer muhtelif hainlerin prenslikten gelmelerine ve toplumun aristokrat olmayan kesiminden gelmelerine rağmen, onun Galler'den gelen bu insanlarla ilgili açıklamasının bu çerçeveye düşmesinin hiçbir anlamı yok. Richardite 'Galliler' modeli. Aksine. Jones'un belirtilen amacı, Richard gibilerin savunduğu bu efsanevi 'ulus' hakkındaki mitleri, özellikle de werinlerin suçsuz olduğunu iddia eden kısmını ortadan kaldırmaktı. Jones bunun doğru olmadığını gösterdi. Cinayet gibi ciddi suçlar prenslikte komşu İngiltere'ye göre biraz daha nadir olsa da, diğer bölgelerde bu suçların darbe üstüne darbe, suç üstüne suçla eşleştiğini gösteren pek çok şey vardı³⁵.

Çalışmaları öncelikli olarak 19. yüzyıldaki isyan ve düzensizlik çalışmalarına odaklanmıştı³⁶. Kırsal kesime ilişkin yorumunun belki de en açık ifadesi, Rebecca Ayaklanmaları'nı incelemesinde ortaya çıktı³⁷. Onunki, isyanları ele alan ilk çalışma değildi ama kendine özgüydü. Richard'ın da çok önemli bir parçası olduğu, 1847'den sonraki yıllarda çalışan Konformist olmayan propagandacılar kuşağının, Galler'in yakın geçmişine dair

---

³³ Cragoe, "Wales", s. 527.

³⁴ Cragoe, "Wales", s. 527.

³⁵ Cragoe, "Wales", s. 527-528.

³⁶ D. J. V. Jones, *Before Rebecca: Popular Protests in Wales 1793–1835* (London, 1973); *The Last Rising: The Newport Insurrection of 1839* (Oxford, 1985).

³⁷ Jones, *Rebecca's Children*.

tabloyu dikkatle gözden geçirme biçiminin izini sürerken.³⁸ Rebecca'nın bir Jones, normalde barışçıl ve yasalara saygılı bir halkın tarihindeki izole bir düzensizlik spazmı olarak, ayaklanmaları az çok kronik suç, düzensizlik, protesto ve bizzat topluluk içinde yürütülen ahlaki polislik arka planına dayandırdı: bu bir tırmanıştı mevcut kalıplardan, ancak yine de çevresinin büyük bir kısmından. Böylece, Richard'ın kırsal bölgeye çizmeye çalıştığı saygınlık ve düzenlilik maskesine rağmen, Jones, 1862 gibi geç bir tarihte, zina yapan bir kişinin nasıl 'ceffyl pren'e (galce versiyonu) binmek gibi utanç verici bir ritüelle karşı karşıya kalabileceğini gösterdi. Skimmington gezisi), kundakçılık ve kaçak avcılık gibi suçlar Rebecca sonrası nesil boyunca tanıdık kaldı. Jones'un ellerinde, Rebecca isyanlarının tanıdık hikayesi, Galler kırsal toplumunun alt kesimlerini yeni ve zorlu bir şekilde aydınlatmak için kullanıldı³⁹.

Howell's Land and People kitabı, Galler kırsalına ilişkin tarihsel değerlendirmelerde de devrim yaratıyordu. Her ne kadar odak noktası öncelikli olarak kırsal kesimin ekonomik tarihi olsa da, en büyük gücü kırsal nüfusun tüm kesimlerine, toprak sahiplerine, çiftçilere ve işçilere eşit muamele etmesidir. Buna ek olarak, Werin'lere aristokrasi tarafından uygulanan baskıya ilişkin Richard'ın açıklamasına ilişkin sağlıklı şüphecilik, bunu on dokuzuncu yüzyıl Galler toplumunun gerçekten revizyonist bir açıklaması haline getiriyor⁴⁰.

Howell, kırsal Galler'in, İngilizlerin tarımsal kalkınmaya olan inancını paylaşan - kendileri İngilizleştirilmiş- toprak sahibi aristokrasi ile tamamen farklı önceliklere sahip küçük kiracı çiftçilerden oluşan yerli bir sınıf arasındaki çatışmaya tanık olduğunu düşünüyordu. Sosyolojik çalışmadan yararlanarak, kiracı sınıfların ekonomik ve sosyal bakış açılarının bir 'köylü zihniyetine' ihanet ettiğini ve Galler kırsalının ekonomik tarihinin yoksulluk, aşırı nüfus ve toprak odaklı köylü ekonomisinin sorunlarına örnek teşkil ettiğini savundu. -açlık.⁴¹ Toprak sahipleri ve işgalcileri arasındaki farklar elbette bununla bitmedi. Ayrım sadece ekonomik açıdan değildi, aynı zamanda dilsel ve dinsel farklılıklarla da renkleniyordu; yine de Howell, iki grup arasındaki herhangi bir basit düşmanlık modelini reddetti ve tarım anlaşmasının önde gelen taraflarının bu sayısız farklılıkları nasıl müzakere

---

³⁸ D. Williams, *The Rebecca Riots: A Study in Agrarian Discontent* (Cardiff, 1955).

³⁹ Cragoe, "Wales", s. 528.

⁴⁰ Cragoe, "Wales", s. 528.

⁴¹ D. Jenkins, *The Agricultural Community in South-West Wales at the Turn of the Twentieth Century* (Cardiff, 1971).

ettiğine dair açık görüşlü bir açıklama sundu⁴².

Richard gibi radikal şehirli çağdaşlar ev sahibi ile kiracı arasındaki ilişkiye gerilim ve çöküş noktalarını vurgulamış olsa da Howell daha incelikli bir bakış açısı sundu. Özellikle büyük toprak sahiplerinin mülklerinde koşulların çok liberal olduğunu ve siyaset, kişisel din veya toprak sahiplerinin mülklerinde kiracı tarafından finanse edilen iyileştirmelere el koyması konusunda yalnızca küçük gerilimler olduğunu savundu. Bununla birlikte, küçük mülklerde hem ev sahibinin hem de kiracının görece yoksulluğu, bu tür gerilimleri çok daha sık bir şekilde 'neredeyse çatışma noktasına' getirdi: özellikle toprak sahiplerinin, hakim toprak açlığından ve vergilerden yararlanma eğilimi. mülkler için mümkün olan en yüksek kira, zor yıllarda her iki tarafa da çok daha az hareket alanı sağladı.⁴³ Ancak büyük ve küçük mülklerde, ev sahiplerinin ve kırsal topluluğun geri kalanının görüşlerinin gerçekten farklılaştığı bir konu vardı ve kendi ayrıcalıklarını uygulamak için eskilerin elinde bulunan gücün büyük gerilime neden olduğu yer: av hayvanlarının kaçak avlanması. Bununla birlikte Howell, radikallerin toprak sahibi sınıflara karşı davasının çoğuna itiraz etmenin ve bu iddianamenin gerçekte ne olduğunu, yani Liberal partinin davasını destekleyen bir araç olduğunu görmeyen gerekli olduğu sonucuna vardı⁴⁴.

Howell'in bulgularının çoğu, John Davies'in Cardiff ve çevresindeki Bute malikaneleri üzerine yaptığı çalışmalarda da yankı bulmuştur.⁴⁵ Özellikle, büyük malikanelerdeki yaşamın kiracılar için neden çok daha rahat olabileceğini açıkça gösterdi; Tarım sektörünün daha babacan bir şekilde ele alınmasını sübvans etmek için tarım dışı kaynaklardan elde edilen gelirler - özellikle yeni çiftlik binaları ve kanalizasyonun sağlanması. Tahliyeler nadirdi ve kiralarını ödeyen kiracılar genellikle mülklerini ömür boyu ellerinde tutmaya devam ediyorlardı. Bu arada çiftlikler hiçbir zaman açık artırma yoluyla kiralanmadı ve olası kiracılar da politik veya dinsel açıdan incelenmedi. Davies, çiftçilik standartlarının düşük kalması halinde, bunun arazinin yönetimindeki herhangi bir eksiklikten çok, kiracıların çiftçiliğin doğru yöntemine ilişkin "eski önyargılarından" kaynaklandığı sonucuna vardı⁴⁶.

Bu nedenle kırsal kesimin sosyal tarihi, on dokuzuncu yüzyıla özgü "Galli" kalkınma modelinin çok az geçerli olduğu bir alanın örneğini sağlar: Aslında, acımasızca ortadan kaldırılmıştır. Ancak sosyal tarihin diğer alanları onun etkisinin işaretlerini vermeye devam

---

⁴² Cragoe, "Wales", s. 528.

⁴³ Howell, *Land and People*, p. 52.

⁴⁴ Cragoe, "Wales", s. 528.

⁴⁵ Davies, *Cardiff and the Marquesses of Bute*.

⁴⁶ Cragoe, "Wales", s. 524.

ediyor. Dinin sosyal tarihi böyle bir alandır. Şaşırtıcı bir şekilde, on dokuzuncu yüzyılda Galler'in sosyal ve kültürel yaşamında dini bağlılığın öne çıktığı göz önüne alındığında - Richard gibi adamlara göre Galler, inancıyla tanımlanıyordu: 'Konformist olmayanlardan oluşan bir ulus'tu - bu, önemli ölçüde önem taşıyan bir tarih bilimi alanıdır. geri kalmış. İngiltere, İskoçya ve İrlanda tarihçileri kendi ülkelerindeki dinsel yaşama ilişkin gelişmiş sentetik açıklamalar üretmiş olsalar da, Galler karşılaştırılabilir çok az şey sunabilmektedir. Ve başka yerlerde, dinsel yaşamın pek çok yönü hakkında zengin bir monografik literatür mevcuttur. İşçi sınıfının inanç meselelerine karşı tutumu ve hem kiliselerde hem de şapelde hizmet etmek üzere çağrılanların geçmişi, Galler'de henüz resmin sadece parçaları ortaya çıktı⁴⁷.

Bu dağınık çalışmalar önemsiz değildir. 1851 Dini Nüfus Sayımından elde edilen sonuçları gösteren iki ciltlik kesin bir takvim mevcuttur ve Ieuan Gwynedd Jones, bireysel ilçelerdeki dini bağlılığın modelini inceleyen bir dizi makale üretmiştir.⁴⁸ Cragoe, Galler'deki Anglikan kilisesinin yeniden canlanışının, muhtemelen Viktorya döneminde gerçekleştirilen aktif inşaat programı kadar Gal kültürel geleneklerini de benimsemesine bağlıydı.⁴⁹ Bu kültürel yeniden yönelimin bir parçasını oluşturan dil sorunu, yakın zamanda hem Anglikan hem de İngiliz dilleri arasındaki ilişkilere ilişkin ayrıntılı bir incelemenin konusu oldu. - Galce diline karşı görüş ve muhalefet.⁵⁰ Bu arada, bu dönemde Gal dili kültürünün temel taşı olan mezhepsel basın, prenslikteki gazetecilik üzerine daha geniş bir çalışmanın parçası olarak araştırıldı.⁵¹ Hem görsel hem de görsel basınla ilgili çalışmalar var. Uyumsuzluk kültürü ve Galler'deki periyodik dini canlanmalar, Galler'deki muhaliflerin can damarını koruyan tekrarlayan manevi nakil olayları.⁵² Son olarak, tüm inançlardan dini kurumların pay sahibi olduğu kilit konular geniş kapsamlı bir ele alındı: ölçülülük hareketi ve eğitim tarihi.⁵³

Ancak tüm bunlara rağmen konu tarih yazımsal tutarlılıktan yoksundur ve bazı alanlar

---

⁴⁷ Cragoe, "Wales", s. 529.

⁴⁸ T. Davies, *Religion and Society in Nineteenth Century Wales* (Llandybie, 1981).

⁴⁹ I. G. Jones and D. Williams, eds, *The Religious Census of 1851: A Calendar of the Returns Relating to Wales* (Cardiff, 1976 and 1981); I. G. Jones, *Communities: Essays in the Social History of Victorian Wales* (Llandysul, 1987) and *Mid Victorian Wales: The Observers and the Observed* (Cardiff, 1992).

⁵⁰ M. Cragoe, 'A question of culture: the Welsh church and the Bishopric of St Asaph, 1870', *Welsh History Review*, 18 (1996).

⁵¹ R. T. Jones, 'The church and the Welsh language in the nineteenth century', in G. H. Jenkins, ed., *The Welsh Language and its Social Domains, 1801-1911* (Cardiff, 2000).

⁵² A. G. Jones, *Press, Politics and Society: A History of Journalism in Wales* (Cardiff, 1993).

⁵³ J. Harvey, *The Art of Piety: The Visual Culture of Welsh Nonconformity* (Cardiff, 1995); C. B. Turner, 'Revivalism and Welsh society in the nineteenth century', in J. Obelkevich, L. Roper and R. Samuel, eds, *Disciplines of Faith: Studies in Religion, Politics and Patriarchy* (London, 1987).

hiç ele alınmamıştır. Bunlardan belki de en önemlisi Galler'deki muhalif bakanlığın tarihidir. Bu ihmalin iki faktörü yansıttığı ileri sürülebilir. Bunlardan ilki, Galli tarih biliminin gerçekten yükselişe geçtiği 1960'lar ve 1970'lerde din tarihine yönelik bilimsel ilginin azalması olabilir⁵⁴. Sol görüşlü tarihçiler için verilmesi gereken başka mücadeleler de vardı. Ancak daha da önemlisi, Konformist olmayan bakanların ihmalinin, Richard gibi adamların vaaz ettiği "Galli halkı" modelinin bir başka temel varsayımını yansıttığı ileri sürülebilir. Richard'ın açıklamasında muhalif bakanlar, sınıfsız werin'lerin sahip olduğu tüm niteliklerin tipik örnekleri olarak sunuldu: Onlar konformist değildi, Galce konuşuyordu, okuryazar ve ahlaklıydı. Onlar halktandı ve onların tüm erdemlerini en iyi şekilde temsil ediyorlardı. Kendi niteliklerini yansıtan bir "Galli halkının" arka planı karşısında bakıldığında, Konformist olmayan bakanlar modern tarihçilerin gözünden "ortadan kaybolmuş" ve bu nedenle ayrı bir soruşturma için olgun görünmemiş olabilir mi?⁵⁵

Birleşik Krallık'ın diğer bölgelerindeki din adamlarının tarihi, papazlar ve cemaatleri arasında aslında eğitimsel, sosyal ve kültürel açıdan çok gerçek farklılıklar olduğunu göstermektedir. İngiltere ve İrlanda'da din adamları, ister muhalif olsun, ister Anglikan ya da Katolik olsun, normal olarak hizmet ettikleri toplulukların üst kademelerinden geliyor gibi görünüyorlar; onlar işçilerden ziyade çiftçilerin veya vasıflı işçilerin oğullarıydı. David Jenkins'in Gal toplumunda toprak sahibi olanlar ile olmayanlar arasındaki gerçek statü ayrımına dikkat çeken çalışması, bu dinamiğin şapellerde de iş başında olabileceğini öne sürüyor.⁵⁶ Galler'deki muhalif din adamları, örneğin İrlandalı rahipler, toplumun 'toprak sahibi' tabakasıyla olan ilişkilerinden yararlandılar; ya kiliselerde papaz ve ihtiyar olarak otoritelerini destekleyenler: onlar da işçi değil çiftçi ve zanaatkar mıydı? Eğer öyleyse, bu bize Viktorya dönemi Galler'indeki dinin sosyal politikaları ve Uygunsuzluk'un katı ahlaki ilkelerine uygunluğu zorunlu kılan kurumlar hakkında ne söylüyor? Peki cemaatin önde gelen kadınları nasıl bir rol oynadı? Bu tür sorular daha yeni yeni gündeme getirildi.⁵⁷

Belki siyasi tarihte olduğu gibi, 'Galli halkı' modelinin etkisi tam olarak anlaşılana ve on dokuzuncu yüzyıl Galler sakinleri tek tip bir kitle olarak görünme ihtiyacından

---

⁵⁴ W. R. Lambert, *Drink and Sobriety in Victorian Wales c.1820–1895* (Cardiff, 1983); G. E. Jones, *Controls and Conflicts in Welsh Secondary Education, 1889–1944* (Cardiff, 1982); R. Smith, *Schools, Politics and Society: Elementary Education in Wales, 1870–1902* (Cardiff, 1999).

⁵⁵ Cragoe, "Wales", s. 530.

⁵⁶ Jenkins, *Agricultural Community*

⁵⁷ R. Davies, *Secret Sins: Sex, Violence and Society in Carmarthenshire, 1870–1920* (Cardiff, 1996); M. Cragoe, 'Conscience or coercion? Clerical influence at the general election of 1868 in Wales', *Past and Present*, 149 (1995); I. Matthews, 'Debate: conscience or coercion? Clerical influence at the general election of 1868 in Wales', *Past and Present*, 169 (2000); M. Cragoe, 'Reply', *Past and Present*, 169 (2000).

kurtuluncaya kadar, dengeli bir din tarihi görüşü sunan bir din tarihi. on dokuzuncu yüzyıl toplumunda rekabet eden tüm güçler yazılamaz. Galler'deki din tarihi üzerine yakın zamanda yapılan en iyi çalışmanın muhalif çoğunlukla değil, doğal olarak 'Galli' modelinin paradigmasının dışında kalan bir grup olan nispeten küçük Katolik cemaatiyle ilgilenmesi çarpıcı bir ironidir.⁵⁸ Paul O 'Leary'nin Galler'deki İrlandalılar üzerine odaklanması, bu topluluğun, özellikle Kıtık'tan sonra çok sayıda kişinin gelmesiyle yoğun düşmanlık dönemleriyle karşı karşıya kalmalarına rağmen, nasıl kendi sosyal, kültürel ve dini toplumlarını geliştirebildiklerini ve böylece nasıl inşa edebildiklerini gösteriyor. Güneydeki sanayi kentlerinde belirgin bir varlık. Yerel kaynaklara ilişkin adli tıp incelemesinde, konuyla geniş kapsamlı ilgilenmesi - böylece Katoliklerin her türlü şeye verdiği tepki dikkate alınır - ve belki de hepsinden önemlisi, on dokuzuncu yüzyıl sosyal ve dini tarihinin daha geniş tarih yazımıyla olan diyalogu O'Leary diğer tarihçiler için bir model sağlıyor. En azından, on dokuzuncu yüzyıl Galler sosyal tarihinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi için din tarihinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasının ne kadar önemli olduğunu vurguluyor⁵⁹.

Sonuç

Galler tarihinin yazımında yer alan bazı sorunların analiz edilmesinde araç olarak siyaset, kırsal bölge ve din tarihi yazımına odaklanmayı seçerken, son araştırmaların birçok önemli alanı ihmal edilmiştir. Ancak bu üç konunun, Galler geçmişinin şu anda nasıl tahayyül edildiğinin anlaşılması açısından temel olduğu tartışılabilir. Bunun nedeni, bunların her birinin, 1847 komisyon üyelerinin raporunun ardından oluşturulan ve Richard gibi adamlar tarafından kullanılan 'Galler' Galler modeliyle özel bir ilgisi olmasıdır. İlk olarak Richard, "sizin" olduğunuz halkın doğal bir kültürel saflığa sahip olduğunu savundu: Bunu aktarmanın önemli bir yolu da onları esasen kırsal, Sanayi Devrimi'nin yozlaşmasıyla lekelenmemiş masum bir Volk olarak temsil etmektir. İkinci olarak, Uygunsuzluk ilkelerine sarsılmaz bağlılıkları sayesinde erdemlerinin nasıl bilgilendirildiğini ve güçlendirildiğini anlattı ve bakanların kendilerinin de werin'in eşit derecede üyeleri olduklarını vurguladı: liderler ve yönetilenler bir aradaydı. Son olarak Richard'ın siyasi bir amacı vardı: 'Konformist olmayanlar ulusu'nun, yani aristokrasinin siyasi muhaliflerinin meşruiyetini ortadan kaldırmak. Siyasi meşruiyetin ölçütünü geniş arazi mülkiyeti değil, "Gallilik" yapmak ve

---

⁵⁸ P. O'Leary, *Immigration and Integration: The Irish in Wales, 1798–1922* (Cardiff, 2000).

⁵⁹ Cragoe, "Wales", s. 530-531..

bunu aristokrasinin gereksinimlerini karşılamaını imkansız kılacak şekilde tanımlamaktan daha iyi bir yol olabilir mi? Dolayısıyla Richard'ın sunduğu model, bu bölümde incelenen tarihin üç dalının her biri için çok özel bir duruş sergiledi: kırsal kesim, din ve siyaset. Ve üç daldan en kapsamlı ve tarafsız olanının, on dokuzuncu yüzyıl modelinin sürdürdüğü mitlerin en acımasızca açığa çıkarıldığı alan olan kırsal tarih olması çok çarpıcıdır. Diğer alanlardaki bireysel çalışmalar çok iyi olsa da, öyle görünüyor ki, siyaset ve din üzerinde çalışan akademisyenler modeli olduğu gibi tanıyıp onu parçalayana kadar, kırsal tarihçilerin başarısını taklit etme şansı çok az. yüzyıl boyunca kapsamın genişliğini ve incelenen rakip organlar arasında dengeyi sunan bir açıklama oluşturmada. Bu yapıldığında, 'Galler tarihinin' en sonunda aslına sadık kalarak yansıttığını iddia etmek mümkün olacaktır.

Kaynaklar

A. G. Jones, *Press, Politics and Society: A History of Journalism in Wales* (Cardiff, 1993).

C. B. Turner, 'Revivalism and Welsh society in the nineteenth century', in J. Obelkevich, L. Roper and R. Samuel, eds, *Disciplines of Faith: Studies in Religion, Politics and Patriarchy* (London, 1987).

D. J. V. Jones, *Before Rebecca: Popular Protests in Wales 1793–1835* (London, 1973); *The Last Rising: The Newport Insurrection of 1839* (Oxford, 1985).

D. J. V. Jones, *Rebecca's Children: A Study of Rural Society, Crime, and Protest* (Oxford, 1989), p. vi.

D. Jenkins, *The Agricultural Community in South-West Wales at the Turn of the Twentieth Century* (Cardiff, 1971).

D. Williams, *The Rebecca Riots: A Study in Agrarian Discontent* (Cardiff, 1955).

G. A. Williams, 'The Merthyr of Dic Penderyn', in G. Williams, ed., *Merthyr Politics: The Making of a Working-Class Tradition* (Cardiff, 1966), pp. 26–7.

G. E. Jones, *Controls and Conflicts in Welsh Secondary Education, 1889–1944* (Cardiff, 1982).

I. G. Jones and D. Williams, eds, *The Religious Census of 1851: A Calendar of the Returns Relating to Wales* (Cardiff, 1976 and 1981).

I. G. Jones, *Communities: Essays in the Social History of Victorian Wales* (Llandysul, 1987) and *Mid Victorian Wales: The Observers and the Observed* (Cardiff, 1992).

I. G. Jones, *Explorations and Explanations: Essays in the Social History of Victorian Wales* (Llandysul, 1981), pp. 293, 296.

I. Matthews, 'Debate: conscience or coercion? Clerical influence at the general

election of 1868 in Wales', *Past and Present*, 169 (2000); M. Cragoe, 'Reply', *Past and Present*, 169 (2000).

J. Davies, *Cardiff and the Marquesses of Bute* (Cardiff, 1981); M. Cragoe, *An Anglican Aristocracy: The Moral Economy of the Landed Estate in Carmarthenshire, 1832–95* (Oxford, 1996).

J. Harvey, *The Art of Piety: The Visual Culture of Welsh Nonconformity* (Cardiff, 1995).

K. O. Morgan, *Rebirth of a Nation: Wales, 1880–1980* (Oxford, 1981), p. 12.

K. O. Morgan, *Wales in British Politics, 1868–1922* (Cardiff, 1963).

M. Cragoe, 'A question of culture: the Welsh church and the Bishopric of St Asaph, 1870', *Welsh History Review*, 18 (1996).

M. Cragoe, 'Conscience or coercion? Clerical influence at the general election of 1868 in Wales', *Past and Present*, 149 (1995).

Matthew Cragoe, "Wales", Chris Williams, *A Companion To Nineteenth Century Britain*, USA 2004, p. 540-553.

P. Morgan, 'Early Victorian Wales and its crisis of identity', in L. Brockliss and D. East-wood, eds, *A Union of Multiple Identities: The British Isles, c.1750–1850* (Manchester, 1997).

P. Morgan, 'The hunt for the Welsh past in the golden age', in E. Hobsbawm and T. Ranger, eds, *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1983).

R. Davies, *Secret Sins: Sex, Violence and Society in Carmarthenshire, 1870–1920* (Cardiff, 1996),

R. Smith, *Schools, Politics and Society: Elementary Education in Wales, 1870–1902* (Cardiff, 1999).

R. T. Jenkins, 'The development of nationalism in Wales', *Sociological Review*, 27 (1935); T. Evans, *The Background to Modern Welsh Politics, 1789–1846* (Cardiff, 1936).

R. T. Jones, 'The church and the Welsh language in the nineteenth century', in G. H. Jenkins, ed., *The Welsh Language and its Social Domains, 1801–1911* (Cardiff, 2000).

T. Davies, *Religion and Society in Nineteenth Century Wales* (Llandybie, 1981).

W. Howell, *Land and People in Nineteenth-Century Wales* (London, 1977).

W. R. Lambert, *Drink and Sobriety in Victorian Wales c.1820–1895* (Cardiff, 1983).